

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Puccinjeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 4.50 L, polletno 9,- L, celoletno 18,- L; za tuzemstvo: celoletno 30.40 L
Posamezna številka 50 cent

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 6. t. m. naslednje vojno poročilo:

Sovražni izvidniški oddelki, ki jih je podpiralo tudi topništvo, so bili odbiti na področju južnovzhodno od Mekilija.

Na istem področju so naša bojna letala napadla z vidnim učinkom zbirališče motornih vozil in jih znatno število poškodovala. Eno letalo se ni vrnilo na svoje oporišče. Naša letala so znova bombardirala železnico Marsa Matruh—Aleksandrija ter so jo na več točkah prekinila. Jaki oddelki nemških letalskih sil so ponovno ponočl in podnevi napadli otok Malto. Silovito so bili bombardirani arzenal, delavnice in zaloge pogojskih sredstev v La Valletti. Zadata je bila tudi križarka v tamkajšnjem bazenu. Znatna škoda je bila prizadeta letališčem in vzletiščem na otoku. Ugotovilo se je, da je bilo sovražno letalo tipa Hurricane sestreljeno v letalskem apopadu.

Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo v soboto poročilo, iz katerega povzemamo:

V Doneški kotlini in v srednjem odseku vzhodnega bojišča so sovjetske čete podvezle nekaj osamljenih napadov, ki so bili odbiti.

Nasprotniku so bile prizadete hude izgube. Nemške napadalne operacije so bile uspešne. V severnem odseku bojišča se je razvilo živahno delovanje. V odseku nekega armijskega zbora je bilo uničeno 15 sovražnih tankov. Skupine bojnih in lovskih letal so z znatnim učinkom napadle vojaške naprave v Murmansku.

Iz Sofije poročajo:

Bolgarski kralj Boris se je vrnil iz Nemčije v Sofijo.

»Münchener Neueste Nachrichten« prinašajo članek o razmerju med Bolgarijo in Turčijo. Obe državi nadaljujeta prijateljsko politiko. Angleško-sovjetske spletke, ki so hotele sprožiti napetost med Sofijo in Ankarjo, so imele nasproten učinek. Med njima ni po zatrditvi omenjenega lista nikakih ozemeljskih računov, ki bi ju ločili.

Iz Tokia poročajo, da so

japonski bombniki silovito napadli razne vojaške naprave v pokrajini Čekiji;

med drugim letališči v Lišuiju in Čukovu, ki sta postali neuporabni. Težke bombe so zadele tudi železniško postajo v Čukovu.

Iz Stockholma poročajo: »Dagens Nyheter« poroča, da se angleški pooblaščen minister Cripps kljub temu, da sta mu predsednik indijskega kongresa Azad in Pandit Nehru izročila

nepovoljen odgovor kongresa glede angleškega načrta o ustavnih ureditvi Indije,

še nadalje mudi v Indiji in si prizadeva na kakršen koli način rešiti položaj. Cripps je oba indijska prvaka naprosil, naj se indijski odgovor še ne objavi. Odgovor naglašja, da je angleški načrt nesprejemljiv, ker ne daje Indiji nikakega jamstva za njeno varnost in ne za rešitev življenjskih vprašanj dežele. List poroča nadalje, da je baje dala angleška vlada Crippsu vsa pooblastila, da lahko pristane na vsakršne zahteve, ki bi se mu zdele primerne, vendar pa ta okoliščina po trditvi lista ni izzvala upanja v uspeh. V Indijo je prispel tudi Rooseveltov poseben odposlanec Johnson, ki naj se zdaj poskuša uveljaviti kot posredovalec med Crippsom in indijskimi zastopniki.

Delodajalcem in delojemalcem

Blagajna za izplačevanje družinskih doklad pri Zavodu za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine nam je poslala:

Pohitite z vlaganjem družinskih prijav

Blagajna za izplačevanje družinskih doklad je doslej redno izplačala doklade vsem družinskim poglavarjem, kolikor niso bile potrebne poizvedbe po oblastvih. Da pa bo mogla začeti v redu nakazovati doklade za mesca februar in marc, pozivamo vse družinske poglavarje, da pohite z vlaganjem družinskih prijav in jih pošljejo vsaj do 11. t. m.

Ob spremembi delodajalca ni treba vložiti novo prijavo družinskega stanja

Obenem opozarja Blagajna za izplačevanje družinskih doklad delavce in nameščence, da ob spremembi delodajalca ni potrebno vlagati novo prijavo družinskega stanja in rodbinsko polo. Delojemalec samo sporoči delodajalcu ob vstopu v delo številko odloka o priznanju družinskih doklad, ki naj jo delodajalec napiše na prijavnico, s katero ga prijavi v zavarovanje

pri Zavodu za socialno zavarovanje ali njegovih krajevnih organih.

Družinske poglavarje ni treba posebej objavljanjati

Dalje se dogaja, da nekateri delodajalci svoje delavce in nameščence, ki so družinski poglavarji, ob prekinitvi službenega razmerja posebej objavljanjajo pri Blagajni za izplačevanje družinskih doklad, kar je nepotrebno. Zadoštuje povsem, da delodajalec svojega uslužbenca, četudi je družinski poglavar, objavi na običajni objavnici za bolniško zavarovanje. Ta objava velja samo po sebi tudi za Blagajno za izplačevanje družinskih doklad.

Prijavljanje sprememb družinskega stanja

Po členu 10. naredbe Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino z dne 9. februarja 1942-XX (št. 26.) je delavec dolžan takoj javiti vsako spremembo svojega družinskega stanja. To spremembo mora sporočiti svojemu delodajalcu, le-ta pa mora spremembo v roku osmih dni javiti pristojni zavarovalni ustanovi (Zavodu za socialno zavarovanje, bolniški blagajni Trgovskega bolniškega in podpornega društva, bratovski skladnici itd.).

Pošta ponesrečenih mornarjev

Eno izmed steklenic s pošto ponesrečenih mornarjev so našli šele po 62 letih

Kadar so ladje v resni nevarnosti, pišejo mornarji v vseh svetovnih jezikih klice na pomoč, poročila in poslovilna pisma, katera vtaknejo v steklenice, te zapro in vržejo v morje. Toda le redkokdaj pride pošta v steklenicah pravočasno v roke ljudem.

Najdaljši čas, da so našli pošto v steklenici, ni nič manjši kakor dvainšestdeset let. V letu 1899. so potegnili na irski obali ribiči iz morja neko steklenico. V steklenici je bilo sporočilo nekega ameriškega kapitana, da je njegova ladja leta 1837. v velikanskem viharju nasedla. S sedmimi ljudmi posadke se je komaj rešil v rešilni čoln v bližini Nove Fundlandije. V pismu je zapisal kapitan upanje, da se bodo morda rešili na neki otok, ki ga vidijo na obzorju. Kaj se je zgodilo s temi osmimi ljudmi? Ali so prispeli na otok in tam živeli Robinsonovo življenje ali jih je pogotnilo morje? Raziskovali so, toda o usodi teh ljudi niso mogli po tolikih letih dognati ničesar. Njihov klic na pomoč je prišel za celo človeško starost prepozno.

Skoro istočasno so na skalnatem obrežju Hebridskih otokov potegnili iz morja steklenico, katere vsebina je poročala o krvavi žaligri. Krmilar nekega angleškega parnika je 24. oktobra l. 1890. napisal na listič papirja: »Med moštvo je nastal upor. Kitajski kuliji vladajo na ladji. Kapitan in prvi oficir sta umorjena. Uporniki so me prisilili, da vodim ladjo proti Bermudskim otokom. Pomagajte, sicer smo vsi izgubljeni!«

O angleški ladji »Caller Ou«, ki je v novembru leta 1891. odplula iz Hullskega pristanišča proti Grimby Roads, ni bilo dve leti nobenega sledu. Potem so pri Kiliniseji našli desko, na kateri je bilo s svinčnikom napisano: »Kdor to desko najde, naj ve, da je ladjo »Caller Ou« potopila neznana ladja. Bog naj tolaži mojo mater! Dawson. Ni več časa... potapljam se...!«

Tudi pri ekspedicijah na skrajni sever so se posluževali pošte v steklenicah. Norveški raziskovalci so našli leta 1921. na Novi zemlji takšno pošto v steklenici, ki je bila vržena v Severno morje l. 1874.. ko je avstrijska ekspedicija na severni tečaj odkrila Franca Jožefa deželo. Udeleženci te ekspedicije poročajo, da je njihovo ladjo obkrožil led in da so se odločili potovati peš preko ledenih plošč.

Leta 1916. je našel neke ribič v Skageraku v navadni steklenici za pivo zadnje poročilo nemškega zrakoplova, ki je strmoglavil za časa prve svetovne vojne 2. februarja l. 1916. v Severno morje. Eno petnajstih priloženih pisem, je vsebovalo tole: »Še živimo vsi, toda jesti nimamo ničesar. Zgodaj zjutraj je bil tu angleški parnik, ki pa nas ni hotel rešiti. Imenoval se je »King Stephen« in je prihajal iz Grimsbyja. Pogum nam upada, vihar narašča. Vaš še v nebesih na vas misleči Hans.«

Pred nekaj leti se je vendar zgodilo, da je takšno poročilo v steklenici pravočasno

doseglo namembni kraj in so bili ponesrečeni rešeni. Neki kitajski izletniški parnik so napadli morskimi razbojniki in parnik zavzeli. Potnike so hoteli odpeljati, da bi izterjali zanje veliko odkupnino. Nekemu mornarju se je kljub strogi pazljivosti razbojnikov posrečilo vreti v morje steklenico s klicem na pomoč. Po nekaj urah so steklenico našli in vojna ladja je kmalu dohitela parnik, ter po kratkem boju premagala razbojnike.

Razglas

General Armadnega Zbora Grand' Uff. Mario Robotti, Poveljnik XI. Armadnega Zbora
Na podstavi člena 2. kr. ukaza z dne 29. septembra 1941-XIX 93 CP. M. G. odreja:

1. Na zasadenem ozemlju čet XI. Armadnega Zbora je prepovedano civilnemu prebivalstvu (razen železniškemu osebju v službi) najsihodi po dnevu ali po noči in na vsakem mestu, krožiti ali postajati na železniških progah in neposredno ob njih strani (izvzemši v postajnih hodnikih za potnike, omejeno ob prihodu in odhodu vlakov, in krožiti ali obstajati zraven javnih stavb.

2. Stalno in prometno osebje železniške varnosti, za izpolnjevanje gori omenjeno prepoved, se bo ravnalo kot sledi:

a) ob belem dnevu, po eni napovedi »Stoj« (Alt) v daljavi proti osebam, ki se ne ustavijo ukazu, ali bi protivno reagirali, ali se poskusili izogniti, se bo takoj streljalo;

b) po noči in po dnevi v slučaju megle, se bo takoj streljalo, brez kakršnekoli napovedi, proti tistim, ki se približajo ali obstanejo na železniških progah, neposredno ob njih strani in v bližini javnih stavb (razen v slučaju, če to gre za železniško osebje, ki se je že dalo spoznati).

Železniške proge bodo lahko prečkane samo na ravnih prehodih. Obstajati je prepovedano.

Kršitelji te odredbe, ako dejanje ne tvori hujše krivde, bodo kaznovani z vojaškim zapornom do dveh let.

V slučaju nevednosti prestopkov, jih bo sodnik kaznoval do dveh let zapora ali do 5000 lir globe.

Za sojenje krivde je pristojno Vojaško Vojno Sodišče II. Armade, odsek Ljubljana.

Ta odredba stopi v veljavo posredno po objavi na občinskih deskah v občinah Ljubljanske pokrajine.

Ljubljana, 4. aprila 1942-XX.

General Armadnega Zbora
MARIO ROBOTTI

Kdor raztrga, spremeni ali umaže ta proglas, bo zasledovan v smislu veljavnih odredb. Zasačen v dejanju, bo ustreljen.

Mrtvec ga je sunil v hrbet

Na prvi mah skoro neverjeten dogodek se je pripetil nedavno v Salernu. Uslužbenec nekega pogrebnege zavoda bi bil moral stati pri nekem mrliču na straži. Mrlič je že ležal v krsti na nizkem mrtvaškem odru. Paznik je sedel na pručico ob vznožju krste, obrnjen s hrbtom proti mrliču. Čez dobro uro so pa zaslišali stanovalci hiše pretresljiv krik in ko so prihiteli v sobo, kjer je ležal mrlič, so našli uslužbenca pogrebnege zavoda z okrvavljenim obrazom napol onesvečenega.

Mož jim je povedal, da je bil na pručici zadremal. Naenkrat ga je pa mrlič sunil v hrbet. Ves prestrašen je planil pokoncu in se hotel pognati iz sobe, pa je udaril z glavo ob vrata, da se je močno pobil. Sosedje so šli gledat v sobo, kjer je ležal mrlič. Tam se ni bilo nič izpremenilo: mrlič je ležal v krsti kakor prej, samo mrtvaški prt na nogah je bil premaknjen in ena noga je molela izpod njega. Poklicali so zdravnika, ki je ugotovil, da ne gre za primer navidezne smrti. Brco je pojasnil zdravnik kot nekaj izrednega, toda ne nadnaravnega. Šlo je za trenutno popustitev živčne otrplosti v mrličevi nogi, kar se pripeti zelo redko, izključeno pa ni.

Mali in veliki gospodar

Kako se sadi krompir

Na vrtilkih se ne izplača saditi krompir. Če pa imaš malo večji vrt, le določi primeren del tudi za krompir, ki je važno živilo. Krompir sicer terja pognojeno zemljo, toda ne pognojene s svežim hlevskim gnojem. Prav je storil, kdor je jeseni pognojil z zrelim hlevskim gnojem. Zdaj lahko pognojiš z umetnimi gnojili, ki jih dobiš pri Kmetijski družbi.

Potrebno je naglasiti, da je prezgodnje sajenje krompirja škodljivo. V prvi polovici aprila je še pogosto prehladno, da bi krompir mogel pognati daljše klice, zato začnejo gomolji v zemlji gniti. Najugodnejši čas za sajenje krompirja je druga polovica aprila, vendar tudi prve tedne maja še ni prepozno za saditev poznih vrst krompirja, zlasti če je bilo pred tem mrzlo vreme, ki je vsekakor neprimerno za saditev.

Najvažnejše je, da izbereš dobro seme. Umni kmetovalci sade krompir, ki so ga odbrali za seme že jeseni na njivi. Za seme ni primeren nagnit, objeden ali zelen krompir. Prav tako ni priporočljivo saditi krompir s slabimi kalmi. Tako niso za seme gomolji s pretankimi kalmi. Če sadiš cele gomolje, moraš vedeti, da predrobni gomolji niso priporočljivi. Celi gomolji za seme so najboljši, če tehtajo približno pet do osem dekagramov, tako da pride na kilogram 12 do 20 gomoljev. Drobnejše gomolje ali krljice je

zelo tvegano saditi celo v zemljo, ki je za krompir najprimernejša. Strokovnjaki trdijo, da v nobenem primeru ne smejo tehtati gomolji ali krljice za seme manj kakor tri dekagrame. Če sadiš rezan krompir (krljice), ga moraš razrezati tako, da bodo imeli vsi krljice enakomerno klic. Krljice torej ne smejo biti premajhni in priporočljivo je, da jih ne sadiš, kakor hitro si jih narezal, temveč šele čez nekaj časa, ko so se rane že nekoliko zacelile. Ne odstranjuj klic s semenskih gomoljev, ko ti začne krompir v topli kleti odganjati. Krompir, ki je pognal v svetlem in toplim prostoru kratke, zelene in debele klice, je prav dober za seme.

Krompirja ne smeš saditi preplitvo in pregosto. Ležati mora pet centimetrov globoko v zemlji, a v rahli in dobro obdelani zemlji lahko tudi globlje, to je največ do 10 cm. Gomolje sadi v medsebojni razdalji 30 do 40 cm v eni vrsti, vrste pa naj bodo v razdalji 60 do 70 cm. Približno štiri rastline naj pridejo na kvadratni meter. Opozorim naj še, da prevlačna in pretežka zemlja ni primerna za pridelovanje krompirja. Pa še eno je važno: krompir ne sadi na zemljo, kjer je bil tudi lani krompir. Najboljše je, saditi ga za kapusnicami, o čemer smo že pisali. Za krompir kakor sploh za vse kmetijsko, odnosno vrtno rastlinstvo je najboljše, da pride šele po tretjem letu spet na svoje staro mesto.

Kočevska posestva se oddajajo v najem, da bodo pravočasno obdelana

Družba Emona je, kakor smo pred tedni poročali, prevzela od kočevskih izseljencev vse nepremičnine z namenom, da jih proda zanimancem, ki so se prijavili za naselitev. V celoti je družba Emona prevzela okrog 2400 kmetijskih posestev. Družba je okrog 600 kmečkih posestev že oddala v najem ali začasno rabo zanimancem, pri čemer pa niso upoštevana številna posestva v mestu Kočevju.

Skrb družbe gre za tem, da bo vse polje letos obdelano in oskrbovano. V zvezi z oddajo posestev bo družba izvršila tudi koma-

sacijo (zložitev), tako da bo končno oddajala predvsem zaokrožena posestva. Ta dela so v polnem teku in je zaposleno veliko število geometrov. To je tudi razlog, da družba ne bo že prvo leto končno veljavno izročila posestev zanimancem. Vsak zakupnik pa ima v pogodbi predkupno pogodbo za posestvo, ki mu je dano v zakup.

Najvažnejši pridelek kočevske okolice sta krompir in turščica. Da bo mogoče posejati krompir in turščico, bo družba do prve polovice maja skušala vsaj začasno oddati posestva, ki prihajajo v poštev.

Drobne vesti

Nagel razvoj reje kuncev. V zadnjih letih je reja kuncev v Italiji izredno naglo napredovala. Ni še dolgo, ko je bilo ugotovljeno, da je bilo v vsej državi okrog 10 milijonov kuncev, lanski podatki pa dokazujejo, da se je to število povečalo že na 60 milijonov. Ta nagel skok ima ugoden vpliv na stanje prehrane. Po drugi strani pa umni rejci zaslužijo lep denar s kunjo kožuhovino, ki se v Italiji dobro plačuje. Ker klanje kuncev zaenkrat še ni omejeno, je vrednost kunčjega mesa toliko večja. Največ dobrih rejcev pride na severno Italijo. Oblastva priporoča te vrste gospodarstvo, kajti kunec je žival, ki zahteva malo krme, po vrhu pa tudi ni preveč izbirljiva.

Odobritev razpoložljivosti vina za splošno rabo in določitev cen krompirju. Iz Rima poročajo: Medministrski odbor za oskrbo in cene je imel te dni pod Ducejevimi predsedstvom posvetovanja. Odbor je preučil vprašanje oskrbe z vinom in ugotovil, da je potreba oboroženih sil in destilacijske industrije že krita s prejšnjimi zaporami. Potrdil je nesprenemljivost prej določenih cen in pooblastil kmetijskega ministra, da odredi takojšnjo ponovno razpoložljivost vina za rabo. Dalje je medministrski odbor določil cene prvemu krompirju prihodnjega pridelka, in sicer podolgastemu rumenemu krompirju 150 lir za metrski stot do konca maja, 130 lir za mesec junij in 200 lir za mesec

julij. Druge vrste zgornjega krompirja bodo za 15 lir pri metrskem stotu cenejše. Določena je bila tudi cena letošnjemu krompirju splošne rabe in sicer na 75 lir za metrski stot, ki se za vsak nadaljnji mesec od 1. novembra 1. 1942. dalje sme zvišati za dve liri in pol, medtem ko se sme cena dolgemu holandskemu krompirju zvišati za 10 lir metrski stot.

Treba je izkoristiti čas za poljska dela. Zaradi dolgotrajne zime in visokega snega so se letos dela na polju in vrtovih precej zakasnila. Vsak lep dan je treba do skrajnosti izkoristiti za poljska dela. Naša bodoča prehrana bo v marsičem odvisna od tega, kako bo obdelana naša zemlja. Tudi v drugih evropskih državah so letos poljska dela zelo zastala. Zlasti je prizadeta Madžarska, kjer so kmalu poteni, ko se je stopil sneg, nastopile še poplave.

PRED OBSODBO

Sodnik: Bliža se ura, ko bo treba zadostiti pravici. Zunaj je vaša žena, ki bi rada še govorila z vami.

Obsojenec: »Prosim vas prijazno, gospod sodnik, recite moji ženi, da so me že obesili...«

GODRNJAC

Gašper: »Strašno je to, da se bo moja žena že čez tri tedne vrnila.«

Melhijor: »Kako dolgo pa je že na letovišču?«

Gašper: »Saj še ni šla, šele pojutrišnjem se odpelje...«

Živa in mrtva

KOMAR

»Mislim, da ne,« odvrnil Faber. »Popolno pravico imam do teh besed ne le kot Rebekin bratranec, temveč kot njen bodoči mož, če bi bila ostala pri življenju.«

Komisar je bil očitno presenečen. »O, zdaj razumem,« je dejal. »to je seveda vse kaj drugega! Ali je to res, gospod Paštrovič?«

Andrej je skomignil z rameni: »Zdaj prvič slišim kaj takega.«

Komisar je radovedno premeril vse po vrsti, nato pa je vprašal Fabra:

»Torej, gospod Faber, kaj vam prav za prav teži srce?«

Faber je trenutek molče zrl v uradnikov obraz, kakor bi koval neki načrt. Potem je počasi segel v žep suknje in potegnul iz njega Rebekin listek.

»Te vrstice so bile zapisane nekaj ur preden se je Rebeka napotila na domnevano samomorično vožnjo. Tu jih imate. Preberite jih in nam povejte, ali verjamete, da si je žena, ki jih je bila zapisala, sklenila vzeti življenje.«

Komisar je prebral listek. Potem ga je vrnil Fabru in rekel:

»Ne, po tem, kar je tu zapisano, ne bi rekel, da je imela v mislih samomor. Vendar ne vem, kaj je hotela s tem povedati. Morda to veste vi? Ali morda gospod Paštrovič?«

Andrej ni odgovoril. Faber je zganil vrnjene mu listek in pogledal komisarja.

»Kakor pravi tule, me je moja sestrična povabila na važen sestanek. Izrecno me je prosila, naj pridem še isti večer, ker bi mi bila rada nekaj zaupala. Kaj mi je hotela povedati, to ni važno, in dvomim, da bomo kdaj to izvedeli. Ni me presenetila okoliščina, da si je zaželela pred mojim prihodom vožnje po morju. Imela je navado, prebiti kakšno uro sama na morju, kadar se je vrnila iz mesta in je imela za seboj nekaj veselih dni. Toda da bi razbila dno čolna in samovoljno utonila kakor kakšna histerična žaba? Ne, ne, gospod doktor, tisočkrat ne!«

Fabrov obraz je postal zaripel in zadnje besede je skoraj kričal. Komisar je stisnil ustnice in videti je bilo, da mu Faber ne ugaja.

»Dragi prijatelj,« je dejal, »čisto odveč je, da kričite name. Napravil bom vse, kar morem, za vas in za gospoda Paštroviča. Vi ne verjamete v samomor svoje sestrične, vendar ste prav tako kakor vsi drugi slišali izpoved ladjarja Fabra. Vodni ventili so bili odprti, ladja prevrtana. Prav. A kaj potem? Kakšna naj bi bila po vašem vsa ta zadeva?«

Faber je počasi dvignil pogled na Andreja. Med prsti je še vedno mečkal Rebekin listek.

»Rebeka ni odprla vodnih ventilov in ni napravila luknje v čolnu. Rebeka ni izvršila samomora. Hoteli ste vedeti, kakšno je moje mnenje, tu ga imate: Rebeka je bila umorjena. In če hočete vedeti, kdo je morilec, tedaj vedite, da stoji tamkaj pri oknu s svojim domišljavim smehom na ustih. Ni mogel dočakati niti leta in se je oženil s prvo deklino, ki jo je srečal. Tamle je, kar vzemite ga, morilca gospoda Andreja Paštroviča. Le dobro si ga oglejte! Prav čedna slika bo to, ko se bo zibal na vislicah!« In Faber se je glasno, bedasto zakrohotal kakor pijanec in še vedno mečkal med prsti Rebekin listek.

»Ta človek je pijan,« je mirno rekel komisar. »Sam ne ve, kaj govori.«

»Jaz pijan,« je zavpil Faber. »Ne, ne, plemeniti gospod. Čeprav ste uradna oseba, gospodin, meni niste dosti. Zakon je na moji strani in ga bom pošteno izkoristil. V tem preklemskem okraju so, hvala Bogu, še drugi juristi, dečki, ki imajo v glavi možgane in ki vedo, kaj je pravičnost. Gospod Paštrovič je ubil Rebeko in jaz mu bom to dokazal.«

»Pomirite se za trenutek, gospod Faber,« je dejal komisar. »Bili ste danes na zasliševanju, kaj ne? Čemu tam niste povedali vsega tega? Čemu niste pokazali Rebekinega listka sodniku?«

Faber je smeje se odvrnil:

»Čemu ga nisem pokazal? Ker nisem hotel.

Mnogo rajši sem sam prišel sem in z lastnimi rokami zgrabil Paštroviča za vrat.«

»In prav zato, gospod doktor, sem vas poklical sem,« je dejal Andrej in stopil od okna. »Že pred vašim prihodom smo slišali Fabrovo obtožbo. Postavil sem mu prav isto vprašanje kakor zdaj vi. Čemu ni izdal svojega dvoma gospodu sodniku? In Faber mi je nato odgovoril, da ni bogatin in da me ne bo nikoli več nadlegoval, če mu zagotovim dva ali tri tisoč mesečne rente. Tu sta bila Frank in moja žena. Oba sta ga slišala. Vprašajte ju!«

»Andrej govori sveto resnico, gospod doktor,« je dejal Frank.

»Ne vem, ali ste dovolj trezni, gospod Faber, da bi lahko odgovorjali na moja vprašanja,« je znova povzel komisar. »In če se mimo tega lahko vzdržite nepotrebnih osebnih žalitev, tedaj lahko vso to zadevo brž uredimo. Pravkar ste izrekli hudo obtožbo zoper gospoda Paštroviča. Ali lahko podprete svojo obtožbo z dokazi?«

»Dokazi?« je vprašal Faber. »Kakšnih dokazov še potrebujete? Ali luknja v čolnu ni dovolj jasen dokaz?«

»Nikakor ne, če nimate prič, ki bi videla, da je luknjo napravil gospod Paštrovič,« je odvrnil komisar. »Kje je torej vaša priča?«

»Pojdite k vragu s svojo prič!« je zaklical Faber. »Samo po sebi je razumljivo, da je luknjo napravil Andrej. Kdo drugi naj bi ubil Rebeko?«

»V našem okraju je pač dosti prebivalcev,« je rekel komisar. »Čemu ne bi šli od hiše do hiše in prereševali vsakega občana? Morda sem morilec jaz sam? Proti gospodu Paštroviču nimate prav nič več dokazov kakor proti meni.«

»Vidim, da udarjate v iste strune z gospodom Paštrovičem. Kajpak, najdi ste se za njegovo mizo in ga seveda ne boste gnali v ogenj. Razen tega je gospodar Dubravice in vi ste osel.«

»Pazite na svoje besede, gospod Faber!«

»Mislite, da me boste ugnali? Mislite, da me morem s svojo tožbo pred sodišče? Dovolj dokazov imam. Paštrovič je ubil Rebeko zaradi mene. Vedel je, da sem njen ljubček, in bil je pač ljubosumen. Vedel je, da me je čakala v kolibi v zalivu, prišel je tistega večera za njo in jo ubil. Potem je truplo odnesel v čoln in ga potopil.«

»Zelo hitro ste si to sestavili, gospod Faber, ali ponavljam vam, da nimate nobenih dokazov. Privedite mi prič in tedaj vas bom poslušal.«

»Stojte!« je počasi zaklical Faber. »Stojte! Nečesa sem se spomnil. Kaj bi rekli, če bi vam privedel prič?«

Komisar je skomignil z rameni, Frank je vprašujoče pogledal Andreja. A ta je molče gledal Fabra. Ireni je v trenutku šinila v glavo misel, da Faber govori o norcu Benu in da je na pravi poti. Takrat, v tisti temni noči, je bil v zalivu skrit človek, ki je videl vse, kar se je zgodilo. Spomnila se je pretrganih stavkov norca, ki jih prej ni razumela. Zdal pa so ji postali strahovito jasni. Ona je tam spodaj, kaj ne, in se ne bo več vrnila? Ribe so jo požrle, kaj ne? Beno ve vse! Beno je videl vse! Beno s pomračenim umom, a vendarle priča! Bil je skrit v gozdu. Videl, kako se je odpegljal Andrej v čolnu in kako se je vrnil v sandolini. Čutila je, kako ji je vsa kri izginila z lic. Naslonila se je na stol.

»Imamo tu nekega nedolžnega bebca, ki se večno potepa ob obali,« je pojasnjeval Faber. »Vedno sem ga našel tam, kadarkoli sem prišel na sestanek z Rebeko. Boječ je in gotovo ne bo hotel dobrovoljno pred sodnika, a vedel ga bom pripraviti do tega, da vam bo povedal, ali je tisto noč kaj videl. Imam vražje mnogo upanja, da je videl vse.«

»Kdo je to? O kom govori?« je vprašal komisar.

»Najbrže meni Bena, sina nekega tukajšnjega najemnika,« je pojasnil Frank in znova pogledal Andreja. »Je od rojstva slabe pameti, čisto neodgovoren za svoje besede in dejanja.«

»Nič ne de,« je dejal Faber. »Ima oči v glavi in ve, kaj vidi. Dovolj bo, da reče da ali ne. Zdi se, da se ga že bojite. Da vam že upada greben?«

»Ali ga ne bi mogli dobiti sem in ga izprati?« je vprašal komisar.

»Brez nadaljnjega!« je odvrnil Andrej. »Frank, recite Robertu, naj skoči k njegovi materi in ga privede sem.«

Frank se je obotavljal in se skrivaj oziral na Ireno.

»Pojdite že, za Boga! Da se že enkrat otresemo te zadeve!« je zaklical Andrej.

Frank je šel iz sobe, a je bil kmalu nazaj. »Robert je vzel moj voz,« je povedal navzočim. »Če je Beno doma, ga bomo imeli kmalu tu.«

»V takem vremenu bo gotovo doma,« je dejal Faber, »in videli boste, da mu bom znal odpreti usta.« Zasmeljal se je in pogledal Andreja. »Vsi, kar vas je tu, se mi zdite kakor člani tajne družbe. Nikoli ne boste izdali drug drugega. In sam naš gospod sodnik drži z vami. Izvzeti moramo seveda mlado gospo. Ženi ni treba pričevati zoper svojega moža. Frank mora plesati tako, kakor igra njegov delodajalec. To ti pamet kaže. Dobro ve, da bi moral pobrati šila in kopita, če bi kaj izdal. In če se ne varam, goji tudi on v svojem srcu zrno zavisti do mene. Niste imeli pri Rebeki prav preveč uspeha, kaj ne, Frank? O, zdaj imate nekoliko več sreče, kaj ne? Mlada gospa vam bo hvaležna za bratska ramena, kadar koli bo omedlela. Zlasti ji bo to dobro došlo, ko bo slišala, kako sodnik izreka smrtno obsodbo nad njenim možem.«

Z bliskovito naglico je bil Andrej pri Fabru in ta se je naenkrat opotekel in telebnil na tla.

»Milostljiva, ali ne bi šli raje gor v svojo sobo?« je vprašal komisar Ireno.

Odkimala je.

»Ta človek sploh ne ve, kaj govori.«

Faber se je med tem počasi pobral. Težko se je spustil na divan in si pritisnil robec na usta.

»Dajte mi kaj piti,« je rekel.

Frank mu je prinesel pivo. Andrej se je vrnil k odprtemu oknu. Komisar je z radovednim pogledom zrl za njim. Ali je ta pogled pomenil, da je začel kaj sumiti? Z dvorišča se je zaslíhal avtomobil, čez nekaj minut so se vrata sobe odprla in Robert je privedel Bena.

»Pridi, Ben, gospod Paštrovič ti bo dal cigarete,« ga je povabil Frank.

Beno je boječ se neodločno obstal ob vratih. Električna luč v sobi ga je slepila, da je mežikal s svojimi majhnimi, bebčevskimi očmi. Topo se je ogledoval po sobi. Faber je počasi stopil proti njemu in se ustavil pred njim.

»Dober dan, Ben,« je dejal. »Kako si se kaj imel tu ves ta čas, odkar se nisva videla?«

Beno je topo in tuje zrl na Fabra in molčal.

»No, kaj?« je rekel Faber. »Saj me vendar poznaš, kaj ne?«

Beno je vrtel v roki svoj klobuk in zamrmral nekaj nedoločenege. »Vzemi cigareto!« mu je ponudil Faber škatlo cigaret.

Ben se je ozrl na Andreja in Franka.

»Le vzemi, kolikor hočeš!« je dejal Andrej. Ben je vzel štiri cigarete in si jih zataknil po dve za vsak uhelj.

»Saj me poznaš, kaj ne?« je znova vprašal Faber. A Beno ni odgovoril. Tedaj je stopil komisar k njemu.

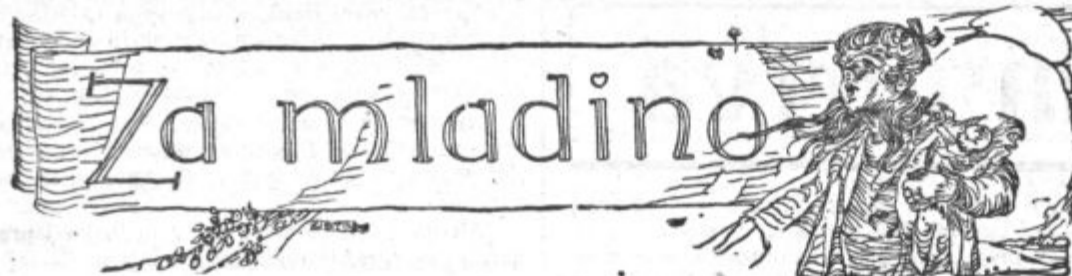
»Takoj boš šel domov, Beno. Nihče ti ne bo napravil ničesar žalega. Radi bi le, da bi nam nekaj povedal. Gospoda Fabra poznaš, kaj ne?«

Zdal je Beno odkimal in rekel: »Nikdar ga nisem videl.«

»Ne bodi neumen, prosim te!« je nestržno vzklíknil Faber. »Dobro veš, da si me videl. Videl si me, ko sem prihajal v kolibo v zalivu, v kolibo gospe Paštrovičeve. Videl si me tam, kaj ne?«

»Ne,« je odvrnil Beno. »Nikdar nisem nikogar videl.«

(Dalje)

Možiček iz brezna

Ljudska pravljica

Visoko gori na Kumskem hribu je brezno, o katerem pravijo, da nima dna. Če vržeš vanj kamen, ne čuješ, kdaj prileti na dno.

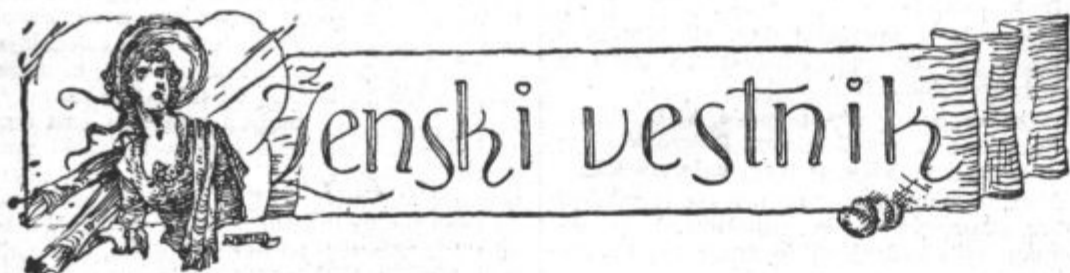
V starih časih so okoli brezna pasli pastirje svoje ovčje črede in za kratek čas metali kamenje vanj. Ko so nekoč dolgo časa treskali kamenje v brezno in poslušali, je zdajci skočil iz jame možiček (perkmandelc), fim zažugal z roko in spet izginil.

Pastirji so prestrašeni nehali igrati s kamenjem. Vendar se je čez čas eden izmed njih opogumil in spet tresknil v brezno ve-

lik kamen. V trenutku je planil iz jame možiček, skočil k ovčji čredi, popadel najlepšega ovna in ga odnesel s seboj.

Trajalo je samo nekaj trenutkov, pa se je vrnil noseč na vilicah ovna pečenega. Zagnal je pečeno žival med pastirje in znova izginil.

Od tistega časa se pastirji niso več upali metati kamenje v brezno. Še dandanes svarijo stari ljudje otroke, kadar gredo z njimi mimo jame, naj ne dražijo perkmandelca.

Za kuhinjo

Preprosti krompirjevi cmoki. Dobro zmečkaj en kilogram v slani vodi kuhanega krompirja. Nareži na kocke kakšnih 40 dekagramov enotnega kruha in ga zabeli z mastjo, v kateri scvrš drobno sesekljano čebulo in peteršilj. Nato zmešaj krompir, kruh in 18 dekagramov enotne moke. Malo osoli. Napravi za jabolko velike cmoke, kuhaj jih v slani vodi četrt ure in zabeli s sesekljano čebulo, scvrto v masti.

Krompirjeva omaka. Razreži šest olupljenih krompirjev na drobne kocke in jih daj kuhat v slano vodo. Zveži v šopek košček limone, lorberjev listič, vršiček timeza in nekaj zrn česna ter pridaj krompirju. V kozico deni malo ma-

sti, malo moke in čisto malo čebule. Napravi prežganje in dodaj krompirju. Okisaj in popopraj. Ko prevre, je omaka gotova. Gori omenjeni šopek vzameš seveda iz omake.

Sirovo kislo zelje z oljem. Sirovo kislo zelje na drobno nareži, malo osoli in zabeli z namiznim oljem. Dobro zmešaj in daj s sardelami, sardinami ali slaniki na mizo. Takemu zelju dodaš lahko tudi sesekljane česna, če ti tak okus prija. Sirovo zelje je prav zdrava jed, če nimaš bolnega želodca.

Koristni nasveti

Kako hraniš sirovo maslo za dalje časa. Po več tednov se ti sirovo maslo ne pokvari, če

ga stisneš v lončeno skledico tako, da ostane do roba še majhen prostor prazen. Nato povezni skledico na globok krožnik z vodo. Vodo menjaj vsak dan.

Likalnik se ti ne bo lepil na perilo, če deneš v škrobano vodo majhno količino navadne kuhinjske soli.

Dobro sredstvo za ugonabljanje bolh. Tla v sobah umivaj s tole tekočino: Tri dele zelene-ga pelina in en del posušenega pelina skuhaj z vodo v kašo, v kateri še raztopi precej mazalnega ali navadnega mila.

Saten dobi večji blesk, če deneš v vodo, s katero ga pereš, malo boraksa.

Veržico od ure najlepše očistiš s suhim cigarnim pepelom. Lepo jo očistiš tudi s stolčeno kredno. V prah stolčeno kredno deni na košček sukna in drgni veržico.

Da se vam bo kroj lepo podal

Če hočete, da vam bo vaša obleka lepo pristajala, so potrebne nastopne mere:

1. dolžina hrbtna od začetka vratu pa do naravnega života;
2. širina hrbtna od začetka lehti do druge lehti;
3. obseg vratu spodaj;
4. obseg prs (meri se okoli gornjega dela telesa, kjer so prsa najširša);
5. obseg života;
6. obseg kolkov (15 cm pod životom);
7. širina gornjega dela prs od začetka lehti do druge lehti (meri se 4 cm pod začetkom vratu);
8. dolžina prednjega života od začetka vratu do života;
9. višina tilnika (od tilnika do života, spredaj);
10. višina pleč (meri se od srede života zadaj čez pazduho do srede života spredaj);
11. dolžina nadlehti zunaj do komolca;
12. dolžina podlehti od komolca do zapestja;
13. notranja dolžina lehti;
14. obseg nadlehti;
15. obseg podlehti;
16. dolžina krila spredaj;
17. dolžina krila zadaj.

Meriti ne smeš ohlapno, temveč moraš paziti, da se mere tesno prilagajo. Ko meriš, se torej ravnaj po telesu, ne pa po obleki, ki jo ima oseba na sebi.

Po Steubnu

17

V ujetništvu med Indijanci

Mladinska povest o doživljajih dveh belopolnih otrok v indijanski vasi

Sin Bobnečega ptiča se jima je prijazno smehljal. Pasoči se konj je stopil pred svoj prostor, sam Kornstalk se je smehljal, pa tudi Usnjena ustnica se je dal prenesti še bolj v ospredje. In spet je nastopila tišina. Indijanci, ki so trdili, da znajo angleški, so izpraševali in otroka sta odgovarjala kakor sta vedela in znala. Ali mar ni beseda mati podobna angleški »Mother«, sestra »sister«, brat »brother« in še več takih? Da, da, Usnjena ustnica je že zmagovalil, češ: pogledajte tu, saj razumeta, prav iz tistega rodu sta kakor vsa druga blede lica. Šavanski narod, Usnjena ustnica terja svojo osveto in jo bo dosegel. Svet starešin je pravičen!

Spet je moral glasnik ropotati po bobnu, da pomiri zborovalce. In spet je brž bil mir. V krogu okoli obeh otrok so stali: sin Bobnečega ptiča, Pasoči se konj, Usnjena ustnica je bil vzravnal na svojem ležalniku, Kornstalk je bil poleg. Čakal je, da se je vse pleglo, da so bili bojevniki spet na svojih prostorih in da so se pomirile tudi ženske. Sin Bobnečega ptiča je stal ob Gašperju. Pasoči se konj pa je položil roko Lenki na ramo. Oba sta bila odločena, da rešita otroka. Kornstalk je spoznal nevarno napetost med svojim narodom, katerega je bilo bolj potrebno držati složnega kakor skrbeti za dva bela otroka. Zavedal se je, da njegov narod sluti orjaško nevarnost

belega rodu, ki se dviga onkraj gorovja. Belci hočejo deželo njegovega naroda, ne samo koščka, marveč vso deželo. Beli možje so nevarnejši kakor Čiroki in Kriki skupaj.

Tekumze je presodil, da je zdaj prišel njegov trenutek. Tam zadaj za rodnom Mze-pase

Oba sta bila odločena, da rešita otroka...

se je dvignil dvanajstletnik. S pozornostjo, ki mu je bila že kar neznosna, je bil sledil govorom. Srce mu je utripalo in kri je šla po žilah kakor blisk. Kar motilo se mu je že v glavi, ko je začutil, da mora zdaj tudi on spregovoriti. Ali je že kdaj spregovoril nedo-

rasel fant pri posvetovanju vsega naroda? Ali je sploh kdaj kak fantič njegovih let tvegati nagovoriti vrhovnega poglavarja, če ga je srečal med šotori? Vsakdo je moral čakati, da je spregovoril glavar. Le mlajšim, ki še prav govoriti niso znali, je bilo dopuščeno brbljati. Samo štiriletni in petletni so lahko klepetali po mili volji. Zdaj pa se je odločil Tekumze, da tu pred vsem šavanskim narodom ogovori vrhovnega poglavarja. Tekumze je čutil, da mu grlo kar oteka in da mu udje postajajo težki kakor svinec. Najrajši bi se zaril v zemljo, da ga ne bi nihče videl. Toda fant je vedel, da je nastopil njegov čas. Vrtelo se mu je, videl je obraze množice, ki so se mu pred očmi zmedeno sukali kakor morje kačjih glav. Čeprav je trepetal, je vstal in v tišino je donel jasen, visok, rezek fantovski glas:

»Veliki poglavar mojega naroda, Kornstalk, čuj me!«

Morda je mislil, da ga bodo takoj ukorili in zahtevali, naj umolkne. Pripravljen je bil, da skoči naprej in predere skozi množico, kajti tisto, kar je hotel reči, je moral izgovoriti.

Toda nič se ni zgodilo. Bilo je vse tiho. Le nekateri fantje so si tu in tam od presenečenja položili roke na usta. Še nikoli se ni zgodilo kaj takega, kar je pravkar tvegati Tekumze. Bojevniki so začudeni pogledali, kakor da nočejo verjeti lastnim ušesom, pomilovali so dečka, nihče izmed njih pa ni govoril, nihče ni vstal in nihče ga ni zadrževal, ko je stopal iz vrst dečkov tja v ospredje s pogledom, uprtim v Kornstalka. Zdaj je stal pred vrhovnim poglavarjem. Kaj bo storil Kornstalk? Mar ga bo strogo zavrnil nazaj na prostor? Morda ga bo nahužil, kako se drzne izpregovoriti v svetu starešin? Ali ga bo kaznoval?

Za ugankarje

Križanka

1	2	3	4		5	6	7	8
9					10			
11					12			
13				14		15		
			16		17			
		18				19		
	20						21	
22					23			24
25					26			

Vodoravno: 1. Priimek slovenskega pesnika, ki je bil hrom (umrl l. 1893.) 9. Otroci jo zelo ljubijo; tudi tisto, ki se upri-zori v gledališču, se tako imenuje. 10. Iz njega zrastejo rastline. 11. Kadar govoriš, ga dajaš od sebe. 12. Veseljačenje po gostilnah s »strokovno« besedo. 13. Z njim namažeš predmete, da se svetijo. 15. Dejanje s tujo besedo. 16. Velika ruska reka, ki se izliva v Azovsko morje. 18. Moški, ki kaj spiše. 20. Započetnik muslimanske vere. 22. Poline-zijski običaj, po katerem se kakšnih oseb, živali in tudi predmetov ne smeš dotakniti ali jih pogledati. 23. Kraj blizu Kamnika (se-dež občine in župnije). 25. Dedalov sin, s katerim je oče (po starogrški pravljici) bežal čez morje z voščeniimi perotmi. 26. Dobiš jo, če se urežeš.

Navpično: 1. Priimek slovenskega pi-satelja, ki je napisal prvo slovensko samo-stojno povest (l. 1836.). 2. Oster, tanek ko-vinski predmet, s katerim imajo zlasti žen-ske mnogo opravka. 3. Pred nočjo nastopi. 4. Predmet, ki ima obliko traka; nosijo ga

ženske, pa tudi moški. 5. Vzklik, ki ga izre-češ, če se kaj zlomi. 6. Glede te reči mora biti vsak prodajalec pošten. 7. Bolezen na Dalj-nem vzhodu, ob kateri človek zbesni. 8. Pi-jača starogrških bogov, ki je povzročala ne-smrtnost. 14. Travnisko orodje. 16. Žival, ne-varna perotnini. 17. Nasprotno od mira. 18. Fant v narečju, če si malo hud nanj. 19. Za-pitek v narečju. 20. Vrtna rastlina, katere se-me se uporablja tudi za potice. 21. Za nočjo pride. 22. Osební zaimsek. 24. Besedica, ki jo izrečeš, kadar komu kaj daš

Izpopolnjevanke

k t r k š s z r o s š k m
e r a l o a l i t i o a r
.
a k a t a e t a k a a a k

k p r s ž h p
r l o l i l e
.
a t a k a b a

Če namesto pik postaviš ustrezne črke, do-biš zelo znan pregovor.

Stopnice

1. l e t
2. . l e t . . .
3. . . l e t . .
4. . . . l e t

1. Kadar je dobra, je kmet vesel. 2. Vино-gradnik mora biti tudi to, in še umen po vrhu. 3. V katerem letnem času je najbolj toplo? 4. Kakšen star grad v pravljici je tak.

Rešitve ugank iz št. 14. Križanka: vo-doravno: 1. Jurij Šubic, 9. eter, 10. dete, 11.

zona, 12. očaj, 13. up, 14. la, 15. sipa, 18. Obir, 20. jok, 21. noj, 22. balon + mesar, 26. oo, 27. grabež + park; navpično: 1. Jezus, 2. utopija, 3. Ren, 4. ira, 5. Udo, 6. Beč, 7. Italija, 8. ce-kar, 16. polka, 17. ako, 18. one, 19. Bosna, 22. beg, 23. Noe, 24. mož, 25. rok. — Dopolnil-nica: Laž ima kratke noge.

Življenje in sanje

Čarobno. Sanje o bogastvu in sijaju prinaša-jo navadno prav nasprotno ali pa so odmev vaših skritih želja čez dan. Zato se na take sanje ne zanašajte. Srečo in blagostanje boste dosegli z vztrajnim delom. Bodite vztrajni ir zaupajte, pa boste dosegli, kar se vam je pri-kazalo v snu.

Nevedna. Sanjati o letalu današnjih dni ni nič posebnega. Saj beremo vsak dan o kovin-skih pticah. Sanjska knjiga pa ne ve še ničesar o takih sanjah. Dan pred letalsko nesrečo v Liki pred leti se mi je sanjalo, da je neko letalo treščilo na tla in se razbilo prav v moji bližini. K nogam se mi je zakotalila odtrgana pilotova glava. Pobrall sem jo in jo z grozo ogledoval. Glava je bila še živa, oči so gledale kakor iz daljave. Obraz se mi je zdel močno znan. Takrat mi je nekdo dejal: »To je pa tisti Rus. Mislil je na pilota Striževskega. Čez dva dneva smo brali o letalski nesreči in o žrt-vah, med katerimi je bil tudi Striževski. Ko sem videl njegovo sliko, sem ga spoznal: bil je prav tak, kakor v sanjah... Vaše sanje so nedolžne.

Homer. V sanjah ste blodili okrog kakor Odisej. Bojite se, da vam te sanje ne prinašajo kaj hudega. Ne bojte se! Zaradi teh sanj se vam ne bo nič zgodilo. Kaj pa če so odsev vaše fantazije? Poglejte malo vase in se prepričaj-te, kako živite, kakšne načrte imate. Morda so vaše sanje dobro došlo opozorilo ob pravem času.

Za nepodpisane v kotičku »Življenje in sa-nje« ni prostora. Pošljite naslov. Zaradi po-manjkanja prostora nismo mogli odgovoriti na vsa vprašanja. Potrpljenje. Na vrsto pri-dete vsi!

KUPON
ZA ODGOVOR V KOTIČKU
ŽIVLJENJE IN SANJE

Ne, zgodilo se je nekaj čisto drugega.

Ko je Kornstalk čul fantov glas, je dvignil glavo in pogledal k Tekumzeju. Ugledal je ve-likega, precej krepkega fanta, stoječega med sedečimi ženskami, mladeniča, ki je bil temno-zardel od razburjenja in je od napetosti drgetal po vsem životu in je široko z razprtimi, skoro vročeniimi očmi zrl v njega, v Korn-stalka.

Vrhovni poglavar je sprevidel, kako ta fant resnično junaško kroti svojo bojazen, kako stopa skozi mirujočo množico, dokler ne pride do svobodnega prostora v sredini, in kako se zdajci kakor mesečnik bliža njemu, vrhovne-mu poglavarju.

Množica je strmela. Kako strahovito je znal planiti Kornstalk, če je kdo ravnal zoper spo-štovanje in staro navado. A kaj vidijo tu? Mar ni sivolasi poglavar vstal? Glejte, počasi pristopa k mladeniču in, pri Nanaboču, vrhovni poglavar se smehlja, dobrodušno smehlja.

Kornstalk je stal pred Tekumzejem in mla-denič se je zdrznil, zbral je svoj pogum, dvignil glavo in obraz, roke je trdo priložil ob ži-vot, stisnil je pesti in je rekel tiho, vendar odločno:

»Če bosta Brzonožec in Bela bojvniška pu-ščica žrtvovana, morate žrtvovati tudi ves Rod mladih gorskih levov, zakaj vsi mi smo z obema svetlolascema pili krvno bratovščino...«

Prav nihče razen vrhovnega poglavarja ni čul in razumel, kaj je povedal Tekumze, tako tihe so bile njegove besede. Kaj se je zdaj zgo-dilo? Kornstalk je položil Tekumzeju levico na ramo. Dolgo mu je gledal v oči in zdaj je položil še desnico na dečkovo drugo ramo. Molče je stal in gledal dečka. Tekumze je

molčal pred vrhovnim poglavarjem, zdelo pa se mu je, da kar rase.

Kornstalk ni bil samo velik bojevnik, odlo-čen, divje pogumen in jeklen, kadar je bilo treba streti sovražnika, ni bil samo poglavar, ki zna vladati svoj narod, bil je moder mož, človeško čustvujoč kakor le malokdo drugi. V svoji strogosti je kakor nihče drugi zahte-val, da se spoštujejo in varujejo stare narod-ne šege in postave. Toda vedel je tudi, kdaj se lahko stori izjema pri kakem starem pra-vilu.

Premišljuječe je pogledoval preko dečka, ki je stal pred njim. Tod naokrog je sedelo petnajststo bojevnikov samih bolj ali manj hrabrih, odločnih in bistrih mož. Nihče izmed njih še ni pobegnil, kadar je sovražnik vdrl v taborišče, nihče izmed njih ne bi vztrepetal, če bi bil kdaj postavljen ob mučniški kolec, junaško bi pretrpel bolečine, če bi ga mučili sovražniki. Toda niti kakih petdeset jih ni med vso to množico, ki bi se drznili na tako velikem zborovanju vstati in javno izpregovo-riti. Sleherni izmed te množice bojevnikov bi se rajši vrgel v najhujšo bojno gnečo, kakor da bi storil to, kar je pravkar tvegall tale dvanajstletnik. Tale fant je junak, junaštvo pa zna ceniti vrhovni poglavar Kornstalk, kjer koli ga spozna, ker je pač sam junak med junaki. Pogledal je Tekumzeju globoko v oči in potem — da, vsi so bili priče tega pri-zora, najbolj pa Tekumzejevi tovariši, mladi gorski levi, ki jim je srce zdaj burno utripalo, zdaj kar ponehavalo biti: Kornstalk, največji med Indijanci, je pobožal mladega Tekumzeja po laseh. Pobožal ga je dvakrat, trikrat. Po-tem se je vrnil na svoj sedež in je glasno iz-pregovoril Tekumzeju:

»Moj mladi brat naj glasno ponovi, kar mi je bil pravkar tiho povedal! Naj vsi čujejo, kd sede tod naokrog.«

Tekumze, ki ga je plemenitost spoštovane-ga poglavarja tako ganila, da je komaj tajil solze in da je moral zobe stiskati kakor v kr-ču, ni mogel takoj izpregovoriti. Pričakoval je, da bo strogo ukorjen, ni se pa nadejal da ga bo stara, zgrbančena, častitljiva roka poglavarjeva pobožala po laseh. Zdaj se je mla-denič spet zbral. Večkrat pa mu je beseda za-stala, kajti premočno je bil razburjen in je glasno komaj ponovil tisto, kar je bil tiho povedal. Vsi so lahko spoznali globoko gano-tje in veliko življenjsko silo mladeničevo, spo-znali so vse to po njegovem licu in vsem za-držanju. Bali so se, da ne bo mogel izgovori-ti do kraja, kakor se pač pri nas vsi bojimo, če mora kak otrok nastopiti na odru, pa komaj in komaj ponavlja tisto, kar se je bil naučil, ter si naosled oddahnemo, če je deklamacija srečno pri kraju.

Kornstalk se je komaj še vidno smehljal. Potem je vzkliknil:

»Rod mladih gorskih levov naj se takoj zbere pred menoj!«

Fantje iz rodu Mze-pase so se spogledovali, boječe so si mrmrali med seboj. Može in žene tega rodu so uprli oči vanje, ves narod je motril šest fantov, ki so stopili drug za dru-gim skozi množico v ospredje. Vseh šest mla-dih obrazov je bilo smrtno resno. Molčali so, kar svečano so se držali. Šli so pogumno ko-rak za korakom, dokler se niso lepo uvrstili pred Kornstalkom. Vrhovni poglavar je ugle-dal svojega sina Dvojnega orla med mlade-niči. (Dalje)

Hitro nekaj italijanščine

Triinštirideseta vaja

Nadaljevanje druge spregatve

Kondicional

venderêi — prodal bi
venderesti — prodal bi
venderêbbe — prodal bi
venderemmo — prodali bi
vendereste — prodali bi
venderêbbero — prodali bi

Konjunktiv zdajšnjega časa

ch'io vanda — da (naj) bi jaz prodal
che tu vanda — da bi ti prodal
ch'egli vanda — da bi on prodal
che noi vendiamo — da bi mi prodali
che voi vendiate — da bi vi prodali
ch'essi véndano — da bi oni prodali

Konjunktiv preteklega časa

se vendessi — če bi bil prodal
se vendessi — če bi bil prodal
se vendesse — če bi bil prodal
se vendéssimo — če bi bili prodali
se vendeste — če bi bili prodali
se vendéssero — če bi bili prodali

Deležnik zdajšnjega časa: vendente = prodajajoč; **deležnik preteklega časa:** venduto = prodan; **gerundij zdajšnjega časa:** vendendo = prodajajoč (prevod je le približen, ker je gerundij posebnost italijanskega jezika; gerundij nadomešča zavisen stavek, kakor bomo pokazali s primerom); **gerundij preteklega časa:** avéndo venduto = prodavši. Ponovi zadnjo vajo v našem listu.

Nekaj stavkov za vajo: Se vedessi il mio maestro, gli domanderêi se questo è giusto. Beviamo, amici; questo vino è sincêro. Carlo bevêtte un bicchiêre di birra al ristorante e poi andò a casa. Io temeva che voi arrivaste trôppo tardi. Non leggêndo buôni libri, re-

sterai ignorante per tutta la vita. — **Prevod:** Če bi bil videl svojega (dobesedno: mojega) učitelja, bi ga bil vprašal, ali je to prav. Pijmo, prijatelji; to vino je pristno. Karel je pil čašo piva v restavraciji in je potem šel domov. Jaz sem se bal, da bi vi bili prišli prepozno (dobesedno). Ker ne čitaš dobrih knjig, boš ostal neveden vse življenje. **Opomnja:** Konjunktiv se v italijanščini rabi različno, tako tudi v primerih, v katerih ga v slovenščini ni treba. S konjunktivom izraža Italijan poziv tretjim osebam (kar je naposled isto kakor velelnik) in potem željo (na primer: Dio vi benedica = Bog naj vas blagoslovi). Največkrat pa se konjunktiv rabi v zavisnih stavkih, kadar se vsebina zavisnega stavka predstavlja kot neobstoječa (na primer: Non è vero che egli creda... = Ni res, da on verjame...) ali samo mogoča. Dalje se konjunktiv rabi v zavisnih stavkih, če izraža glavni stavek znanje, spoznanje, mnenje, ki se zanika ali o katerem se dvomi (na primer: Dúbító ch'egli parli béne l'italiano = Dvomim, da govori on dobro italijanski; parli je konjunktiv prve spregatve). Konjunktiv se rabi v zavisnem stavku tudi, če izraža glavni stavek prepoved, zapoved, prošnjo, dovoljenje, priznanje, voljo, željo, stremenje in podobno. — **Razlaga besed:** vedere = videti; il maestro = učitelj; giusto = prav, pravilen; bévere = piti; l'amico = prijatelj; sincêro = odkritosrčen, pristen; il bicchiêre = čaša, kozarec; la birra = pivo; il ristorante = restavracija; poi = potem; andare = iti; temere = bati se; arrivare = priti, prispeti (arrivaste je konjunktiv preteklega časa pri prvi spregatvi; če torej glavni stavek izraža bojazen, stoji v zavisnem stavku konjunktiv); leggere = čitati (leggêndo izraža torej toliko kakor zavisni stavek); restare = ostati; ignorante = neveden; la vita = življenje; tutto = ves (tutta la vita = vse življenje; spolnik je za tutto, zato ni prav, če bi rekel la tutta vita).

na 1. se kaznujejo, če dejanje ni huje kaznivo, po postopku iz naredbé z dne 26. januarja 1942-XX (št. 8.) z zaporam do dveh mesecev in v denarju do 500 lir. Vselej se odredi zaplemba radijskega sprejemnega aparata in antene.

* **Dvajsetice iz niklja izgube veljavo.** Ponovno opozarjamo, da bodo nikljaste dvajsetice do 30. aprila umaknjene iz prometa.

* **Obrok sladkorja za otroke pod 14. letom povišan.** Medministrski odbor za ureditev prehrane v Rimu je odločil, da se s 1. aprilom poviša obrok sladkorja za otroke pod 14 leti starosti. Dobili bodo dodatni obrok 100 gramov za april in sicer na podlagi svojih nakaznic za obleko. Sladkor naj zahtevajo pri tistem trgovcu, kjer dobivajo redne obroke.

* **Smrt znane ljubljanske gostilničarke.** Po dolgi bolezni je zatisnila svoje oči posestnica in gostilničarka ga. Frančiška Cernetova, vdova Marovtova, rojena Grumova. V Ljubljani ja bila pokojna splošno priljubljena.

* **Smrt dveh viških korenin.** Te dni je preminil najstarejši Vičan 94letni g. Matija Kramar. Dva dneva zatem mu je sledil g. Jože Mesec, ki je prav tako učakal visoko starost 84 let. Blagega pokojnika je na njegovi zadnji poti spremljala množica prijateljev in znancev z Viča in iz Ljubljane. Po opravljenih molitvah pred hišo so pevci »Slavca« zapeli v slovo žalostinko, nato pa se je razvil dolg žalni sprevod, ki se je ustavil na Tržaški cesti. Tam so pevci ponovno zapeli Obema rajnkima blag spomin!

* **Smrt vrliga moža.** V ljubljanski splošni bolnišnici je umrl g. Budkovič Ivan. Pokojnik je bil orožniški narednik in je služboval v Borovnici, Moravčah in Grosuplju, kjer se je oženil in stalno naselil. Bil je vesten uslužbenec in dobrončen mož. Bodi značajnemu možu časten spomin!

* **V visoki starosti je umrla ga. Jožefa Novakova.** posestnica v Bršljinu. Zaradi svoje ljudomilosti je pokojnica uživala splošno priljubljenost. Zapušča dve poročeni hčerki in dva sinova. Blagi pokojnici lep spomin!

* **Gospodinjam na deželi priporočamo knjigo »Kaj naj danes kuham?«,** ki jo dobite v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ul. 3 za 8.50 lire ali po pošti proti pošiljlatvi zneska 9 lir v naprej. Knjiga se vam bo zelo izplačala, ker vas bo reševala dnevne zadrege. Ako hočete kljub težavam nuditi družini poceni okusno in zdravo hrano, sezite po tej knjigi. Ne bo vam žal!

* **Obilno se vam bo izplačalo,** ako kupite pravočasno nujen priročnik za vsakega kmeta živinorejca: »Dr. Kern, Prva pomoč ponebrečenim živalim«. Dobite jo v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Šelenburgova ul. 3, za 13 lir ali po pošti, ako pošljete v naprej znesek 13.50 lire. Naročila izvršujemo, dokler še traja zaloga.

Iz Gorenjske

Dom za onemogle na Jesenicah je bil nedavno izročen svojemu namenu. Prva dela so se začela že leta 1938. Najstarejša gosta doma sta neka 93letna ženica in neki 82letni Jeseničan.

Jeseniški delavci v Celovcu. Na povabilo združenja »Kraft durch Freude« so jeseniške delavske skupine nedavno nedeljo obiskale Celovec. Zvečer je bil v hotelu »Sandwirtu« pester večer, kjer so nastopili Jeseničani z lastnim sporedom. Igral je njihov orkester in zapel je pevski zbor. Uprizorjena je bila neka gorenjska narodna igra s petjem. Nastopili so v gorenjski narodni noši. Nastopili so tudi jeseniški telovadci.

Iz Spodnje Štajerske

Spodnještajerski trafikanti so imeli obvezno zborovanje v celjskem Nemškem domu. Zborovanje je bilo prirejeno v zvezi z razdelitvijo tobačnih nakaznic. Dne 1. t. m. so nakaznice stopile v veljavo.

Smrt pod nasipom. Na Tezmem je 50letni delavec Franc Lesjak, doma iz Topolšice pri Šoštanju, kopal v globokem kanalu. Naenkrat se je nanj sesula odkopana zemlja. Tovariši so mu takoj priskočili na pomoč, vendar je bil delavec že mrtev.

* **Duce sprejel Ekscelenco Visokega komisarja.** Iz Rima poročajo: Duce je sprejel Visokega komisarja Ljubljanske pokrajine, ki mu je podal poročilo. Duce mu je dal navodila glede dela na gospodarskem in upravnem področju.

* **Novo uradne ure.** Dne 1. t. m. se je uveljavil v vseh državnih uradih v Italiji poletni delovni čas, ki je določen za delovnike od 8. do 14. in za nedelje in praznike od 8. do 12. ure.

* **Omejitev v prodaji tobaka v Italiji.** Na zadnji seji ministrskega sveta je bil sprejet načrt zakonskega odloka, ki pooblašča finančnega ministra, da spremeni posamezne vrste in cene tobaka in uredi njegovo razdeljevanje. Izdane so bile odredbe, po katerih se ukinejo nekatere vrste tobaka. Prodaja tobaka bo omejena na naslednje množine: po 20 cigaret ali po en zavojček rezanega tobaka ali po pet cigar ali po 10 kratkih cigar na dan. Prepovedana je prodaja tobaka osebam pod 16 leti. Ne glede na kazni, ki je že določena z zakonom o zaščiti in pomoči materam in otrokom, bo prodajalec tobaka kaznovan še z globo do 200 lir. Kadilci cigaret Savoia, Sovrana, Serraglio, Macedonia extra in rezanega tobaka Italia bodo morali vračati prazne škatle in zavoje. Ob nedeljah ne bodo več prodajali monopolskih izdelkov. Nedeljska ukinitvev prodaje ne pomeni zapretje poslovnega lokala. Med

predmete, katerih prodaja je ob nedeljah ukinjena, se šteje tudi sol in vžigalice, dočim je prodaja poštih vrednotnic in kolkov dovoljena. Ukinjeno je podeljevanje koncesij za nove prodajalne tobaka in posebnih koncesij za prodajo tobaka v hotelih, kavarnah, restavracijah, kinematografih, sportnih igriščih in ostalih javnih prostorih, razen dopolavorovskih. Prodaja monopolskih izdelkov v teh prostorih je dovoljena samo še do 15. t. m.

* **Obvezna oddaja radijskih aparatov.** Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal tole odredbo: Člen 1. Imetniki radijskih sprejemnih aparatov so dolžni, da jih izročijo občinskemu uradu bivališča, ki izda o tem potrdilo in poskrbi za njih hrambo na primernem kraju. Nadalje morajo hišni lastniki sneti s teh nepremičnin vse zunanje radijske antene. Ta dela se morajo dokončati do vštetelega 20. aprila. Člen 2. Kvestura za občino Ljubljano in okrajna načelstva za svoja okrožja smejo osebe, znane po njih lojalnosti in sodelovanju, na prošnjo oprostiti obveznosti izročitve radijskih sprejemnih aparatov. Dokler se prošnje ne rešijo, se sme odložiti izročitev aparatov, toda ne preko 30. aprila. Vložitev prošnje se mora dokazati s potrdilom kr. kvesture ali okrajnega načelstva. Glede obveznosti, da se odstranijo zunanje radijske antene, se ne dovoli nikaka izjema. Člen 3. Kršitelji določb iz čle-

Iz Hrvatske

Hrvatsko obišče znan italijanski zdravstveni učenjak. V bližnjih dneh pride v Zagreb profesor Paolucci di Valmagiole, znamenit zdravstveni delavec. Učenjak je predsednik Mednarodne zveze za borbo proti pljučnim boleznim. V Zagrebu bo imel dve predavanji.

Zaobljuba Hitlerjeve mladine v Zagrebu. Nedavno je bila v Zagrebu zaobljuba Hitlerjeve mladine. Svečanost se je vršila v dvorani glasbene akademije.

Spominski znaki ob obletnici hrvatske samostojnosti. Za obletnico ustanovitve Hrvatske bodo izdali posebne spominske znake. Kovinski znak bo stal 10 kun, znak iz lepenke pa dve kuni.

Iz Srbije

Dinarji so edino zakonito plačilno sredstvo v Srbiji. Srbska narodna banka ponovno opozarja prebivalstvo, da je na ozemlju vojaškega poveljstva Srbije srbski dinar edino plačilno sredstvo. Zaenkrat se smatrajo za plačilno sredstvo tudi nemški državni boni, kolikor jih je še v prometu. Skrivanje tujih valut pri plačilih v notranjem blagovnem prometu je po srbskih deviznih predpisih prepovedano.

Po širnem svetu

× Uvedba obveznega dela na Nizozemskem. Iz Haaga poročajo, da je bila odrejena delovna dolžnost za vse nezaposlene moške med 18. in 24. letom. Studentje, ki štejejo manj od 24 let, ne bodo mogli nadaljevati študije, če niso odslužili določenega roka v delovni službi. Ta določba bo veljala od 1. januarja 1. 1943.

× Tudi Japonci bodo pisali od leve proti desni. Že desetletja trajajoč spor na Japonskem, ali naj vodoravno pisavo pišejo od leve na desno ali obratno, je zdaj rešilo japonsko prosvetno ministrstvo. Odločilo se je za pisavo od leve na desno, kakor je običajna v Evropi.

× Rešil ga je pes s svojim repom. Pred tedni se je pripetil v majhni nemški vasi Heiderbrinku ganljiv dogodek o pasji zvestobi. Desetleten deček se je drsal po zamrzlem ribniku. Led pa se je pod njim vdrl in deček je izginil pod vodo. Njegovih krikov na pomoč ni mogel slišati nihče, slišal jih je le pes, ki je bil tedaj nekje v bližini. Hitro je priteknel potapljajočemu se otroku na pomoč. Pomolil mu je svoj rep, za katelega se je deček oprijel. Ker je bil pes precej velik, tudi ni bilo nevarnosti, da bi otrok še niaga potegnil za seboj. Tako je deček s pomočjo pasjega repa lahko prilezel iz vode.

× Tele s petimi nogami. Iz Kopenhagna poročajo, da je nekemu kmetu povrgla krava telička, ki je imel tri zadnje noge. Ker je bilo malo verjetno, da bi teliček ostal živ, so ga kmalu zaklali.

× Človek, ki ima modro kožo. Iz irske prestolnice Dublina poročajo, da živi tam človek sinjemodre polti. Zdi se, da je takšno čudno polt dobil po neki bolezni, ki jo je zdravnik zdravil s srebrnim nitratom. Bolnik je sicer ozdravel, a od tedaj je njegova koža modre barve. Celó jezik mu je moder.

× Muha ne pogine pri 100 stopinjah mraza. Profesor Wohlbold iz Münchena je dočkal, da marsikatera žival, ki se spremeni v kos ledu, še ni mrtva. Če ni temperatura, pri kateri so živali zmrzile, nižja od 20 stopinj pod ničlo, jih je še vedno lahko obuditi znova k življenju. Zanimiv je poskus, ki ga je profesor Wohlbold naredil s kačo klopotatčo. To plazilko je izpostavil hudemu mrazu, da se je drobila kakor steklo, a je hitro spet oživila, ko je temperatura padla spet na normalo. Znanstvenik je delal takšne poskuse tudi z muhami. Poveznil jih je pod stekleno posodo, ohladil prostor pod njo na 100 stopinj Celzija pod ničlo. Muhe so počepale zmrzle na tla. Ko pa je zrak pod poveznjeno stekleno posodo spet segrel, so muhe hitro spet oživele.

UJEL SE JE

Zoran: »Dovolite, da kot suženj poklekнем pred vas.«

Vera: »Prosim, pokleknite rajši kot snubec.«

ZABA V SOLATI

Kosirnikova družina otepava solato. Žlice žvenketajo ob porcelanu. Ko se skleda prazni že proti sredi, se v skledi pokaže nekaj zelenega. Žaba v solati! Vsi odložijo žlice in prenehajo jesti. Le gospodar, ki ničesar ne opazi, zoblje solato dalje.

»Zakaj pa ne jeste?« se začudi.

»Žaba je v skledi,« odvrne hlapec.

Gospodar si iz tega ne stori mnogo, temveč omamljeno žival zdevlje na žlico in vrže skozi okno.

Družina pa se kljub temu več ne pritakne jedi. To Kosirnika razjezi, da se začne dreti: »Vi ste prave nesnage! Prej, ko je bila žaba v skledi, ste žrli solato, zdaj pa, ko sem jo odstranil, vam jed ne tekne več...«

PRED SODNIKOM

Sodnik: »Vaša žena je pridna kakor čebela, vi pa jo pretepetate.«

Obtoženec: »Da, kakor čebela je, ki ima tudi želo...«

SMILI SE MU

Jaka: »Kako se mi smiliš!«

Miha: »Zakaj?«

Jaka: »Pravkar sem kupil svoji ženi nov plašč.«

Miha: »In?«

Jaka: »Rekla je, da ga gre tvoji ženi pokazat.«

MALI OGLASI

FIGE IN BRINJE za žganjekuho ima stalno na zalogi po najnižji ceni tvrdka Ivan Jeladin, Ljubljana, Aškerčeva ulica 1, telefon št. 26-07.

KMEČKO DEKLE, pridno, pošteno, za vsa poljska dela iščem. Albin Plevnik, Sp. Kašelj št. 8, p. D. M. v Polju.

SLIKE za nagrobne spomenike na porcelanu zopet redno dobavlja Franc Kunc naslednik, »OMNIA« foto, Ljubljana, Wolfova ulica 6.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

PUPILARNO V ARNA!

IZPLACUJE

»A VISTA VLOGE« VSAK ČAS, »NAVADNE« IN »VEZANE« PO UREDBI. — SODNO DEPOZITNI ODDELEK, HRANILNIKI, TEKOČI RAČUNI ZA VSE VLOGE IN OBVEZE HRANILNICE JAMČI

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

